

רשימות חוברת סה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת לך לך, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך ה"יומן" דתשרי ומרחשון תרצ"ב, שהתחלתו ע"ד ברית מילה (שבפרשת השבוע), ובהמשכו נזכר ע"ד העברת הסדרה בפ' לך לך.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכת"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' לך לך. ה'תשנ"ז
ברוקלין, נ.י.

וארשא — אטואצק תשרי צ"ב.

הי' על ברית מילה. הי' סנדק. קודם הסנדקאות רחש בשפתיו, אבל לא נשמע קולו. על שאלתי אם מברך על הטלית אמר כי בלבשו הטלית בעת התפילה, מכון להוציא גם לבישתו להסנדקאות [צ"ע בסדור סוף הל' ציצית. הכותב].

מוצש"ק כ' חשון, צ"ב. ריגא.

אמר: היום חפצתי לדבר דא"ח* — אמר דא"ח ד"ה כי נר מצוה — כי כמעט בכל שנה ושנה הייתי שומע דא"ח מאדנ"ע ביום זה, שהוא יום הולדת את אדנ"ע. כ' מ"ח. פעם אירע והייתי בזמן זה בפ"ב — אשר שלחני לשם ע"ד איזה ענין — וקבלתי ממנו מכ' ובתוכו "בטח תזכור אשר יום ג' (או ד') הבע"ל הוא כ' מ"ח ותבוא לפה על איזה שעות", וכן עשיתי. הי' ברצוני ללון בליוב, אבל למעשה לא הי' כן, כי שמעתי ממנו דא"ח — ובכל שנה רק אנכי לבדי. פעמים אמר בהתחלה, פעמים בלא התחלה (פסוק). לפעמים גם מענינא דיום הולדת. אבל לא תמיד. כשאירע בש"ק, והוא הי' אומר דא"ח בליל ש"ק, הי' אומר עוד פעם בזמן סעודת הג' אחרי מנחה ורק לפני — ובלילה נסעתי חזרה לפ"ב.

אאדנ"ע הי' מייקר כל רגע. תמיד הי' נוסע 1 קלאַס ולבדו בקופע. אף באותם הזמנים שהיתה ההכנסה דחוקה עד מאד, הי' זה מההכרחיות. תמיד הי' מי שהוא נוסע עמו, אני או אחר, אבל מובן שהיו המלוים אותו נמצאים כמעט כל העת בקאָרִידָאָר, או בקופע אחר, ורק לפעמים לעת השינה היו נכנסים להקופע לישון. אאדנ"ע הי' ישן על הספסל התחתון, והי' ישן גם בנסעו ברכבת, אבל מעט. לנט"י הי' מעמידין הכלי של רוק ומים בגלאָז. לא הי' מקפיד גם אם הי' ישן לבדו בקופע. לפעמים הי' מניח המנורה הירוקה דולקת, אבל ג"ז ל"ד. והיו פעמים שהי' ישן יחידי ובאפילה.

הי' אומר תפלת הדרך בכי"ו אחר התפלה — בלא שם ומלכות

(* עיין מנ"א צ"ב.)

— עד שהי' חוזר לביתו, אף שהי' נשאר במקום אחד ירחים אחדים. וכמו שהי' במק"א בחו"ל (כמדומה בוירצבערג. הכותב) מפ' חיי שרה עד פסח ומשבעות עד אלול.

המאמרים מכ' מ"ח, אין כתב עליהם. ישנם הנחות ורש"ד, אבל בלא הוראת היום.

אמר — אדנ"ע — אז עַר הָאָט זיך גְעֻזְעָהן מיט דעם צו וועמֶען עַר הָאָט גְעָהאָט הכנה. בהקיץ ולא בחלום.

לפעמים הי' מספר בכ' מ"ח מהקורות אותו בימי נעוריו.

מוצש"ק כ"ז מ"ח. ריגא.

דבר ע"ד התבוננות שקודם התפלה וענין הנגינה [לעיין לקו"ת הקטן מ"ז ע"ב . הכותב]. צריך להתבונן קודם התפלה באיזה ענין שהוא הלול ושבח שזהו ג"כ חלק מהתפלה כמו בקשת צרכיו, ובטלית ותפלין. ויש ע"ז ג"כ מאמר דא"ח להבין ענין ההתבוננות בדא"ח בטו"ת. ולהתבונן בענין שכבר השיגו וצריך יגיעה רק על ההרגש — דערהערען. להתבונן גם בתוך התפלה. היו גם כאלו שהיו פאַרשרייבען המקום — בתפלה — שבו הפסיקו (לידע ולחזור ממקום שפסקו). ואח"כ להתפלל בפיה"מ, אף שאינו שייך להענין שבו התבונן. וגם אין לחפש בפיה"מ שייכות לענין זה, אבל מעצמו ימצא היחס בפעם הב' ג' וכו'. והיתכן שהחולה לא יחפוץ לשתות סמי הרפואה עד שיבונהו מתחלה אופן פעולתה. ואף שלכאורה יהי' זה בעת התפלה מח"ז, שלא אמרו מח' אסורה אלא זרה — בענינה, הנה ע"ז אומרת תורת החסידות שצ"ל כן. אדנ"ע ענה לרז"א על אמרו שאין שייכות בין ההתבוננות והתפלה "דאָס וועסט פאַרשטיין אין 12 יאָהר אַרום". ובשנת רס"ט הבנתי — דברי כק"ש — כונת אדנ"ע (אז הי' הסתלקות רז"א. והשיחה היתה יב' שנה לפני זה).

ב' פעמים ואני עודני נער שמעתי את אדנ"ע "מעביר הסדרה" פסוקים הראשונים של פ' לך ווירא, וזה עשאתי לבעל תשובה.

אמר ויאמר ד' וגו' ומבית אביך, ושתי עיניו זולגות דמעות. דער גוף צוגייט פון נעימות אלקות.

אדנ"ע הי' מקפיד במאד על הבעל קריאה שלא ישיט איזה טעם

וכששמעו אותו מעביר הסדרה, הי' כאלו איש פנוי לגמרי מכל עסקים הוא ואין לו אלא דבר זה.

לפעמים הי' מסיים בש"ק. כי הי' מפסיק בחזרת פרשת השבוע, אבל לא באמצע פרשה. לפעמים הי' מתחיל להעביר ביום ה' ומסיים בש"ק. האט נ'ט געהאט קיין כח.

וכן גם בפ' וירא.

הי' מעביר בלא אבנט ובלא כובע עגול וגם לא בבגדי משי און אָגעשפּילעט.

אמר אאדנ"ע: כשיושבים אצל שולחן לקו"ת פתוח דערהערט מען עצמות א"ס.

אמר אאדנ"ע לאחד ע"ד בגדי משי: בכ"ז על הרגלים אין לובשים משי. רק אבי (מהרשנ"ע) שלבש סאַמעט על רגליו. כי אאזמורנ"ע לבש על רגליו סאַמעט — בחורף ומשי — בקיץ.

וארשא — אטואצק תשרי תרצ"ב.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוכח על ברית מילה, והי' סנדק. קודם הסנדקאות רחש בשפתיו, אבל לא נשמע קולו¹. לבש הטלית שלו². על שאלתי אם מברך הוא על הטלית, אמר, שאינו מברך, כי, בלבשו הטלית בעת התפילה, מכויין להוציא גם לבישתו להסנדקאות.

[צ"ע בסדור סוף הל' ציצית³. הכותב].

מוצש"ק כ' חשוון, תרצ"ב. ריגא.

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר: היום (בש"ק) חפצתי לדבר דא"ח*, — אמר דא"ח ד"ה כי נר מצוה⁴ — כי, כמעט בכל שנה ושנה הייתי שומע דא"ח מאדנ"ע ביום זה, שהוא יום הולדת את אדנ"ע, כ' מר-חשוון⁵. (והמשיך:) פעם אירע והייתי בזמן זה (בסמיכות לכ' מר-חשוון) בפטרבורג — אשר אדנ"ע שלחני לשם ע"ד איזה ענין — וקבלתי ממנו מכתב, ובתוכו כתב: "בטח תזכור אשר יום ג' (או ד")

(* עיין ברשימת היומן מנ"א תרצ"ב).

(1) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ב ע' 278.

(2) ראה גם שם ע' 277.

(3) ושם: "אם בא ללובשה אחר כמה שעות משפשטה, צריך לחזור ולברך .. ואפי' היתה דעתו מתחלה לכך".

(4) ושם: "ביום הולדת אדנ"ע האחרון אמר דא"ח נתן נס ליראיך למ"ק (להתנוסס מפני קושט) סלה. אח"כ אמר: ביום הולדת צ"ל (צריך לומר) חסידות. יתן לך השם מתנה שתאמר חסידות ביום הולדת שלך, אלא שיהי' בחסד וברחמים — האט דאס געווערט 7 יאהר" (נעתק ב"היום יום" כ' מר-חשוון — מ"רשימותי").

(5) צויין גם ברשימת מאמרי דא"ח של אדמו"ר מהוריי"צ שבעריכת רבינו (ע' 18): "כי נר מצוה ותורה אור — וירא, כ' מ"ח" (לע"ע לא נמצא מאמר זה).

(6) ראה גם אודות חגיגת יום ההולדת דכ' מר-חשוון — קטעי רשימות מיומנו של אדמו"ר מהוריי"צ תרנ"ד-תרפ"א שנדפסו ב"התמים" ח"ג ע' כו ואילך.

(7) לכאורה צ"ע, שהרי כ' מ"ח אינו חל ביום ד', וכמ"ש ברשימות הנ"ל ("התמים" שם ע')

הבע"ל הוא כ' מר-חשון, ותבוא לפה על איזה שעות", וכן עשיתי.

כשבאתי לכ' מר-חשון, הי' ברצוני להשאר ללון בליובאוויטש, אבל למעשה לא הי' כן, כי, שמעתי ממנו דא"ח,

— ובכל שנה הייתי רק אנכי לבדי בעת שאמר דא"ח. פעמים אמר דא"ח בהתחלה, ופעמים בלא התחלה (של פסוק). לפעמים דיבר גם מענינא דיום הולדת, אבל לא תמיד. כשאירע יום ההולדת בש"ק, והוא הי' אומר דא"ח ברבים בליל ש"ק, הי' אומר דא"ח עוד פעם בזמן סעודת הג' אחרי מנחה, ורק לפני — ולאח"ז, בלילה, נסעתי חזרה לפטרבורג.

[בהמשך לענין הנסיעה — סיפר:]

אבי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הי' מייקר כל רגע. גם בנסיעותיו, תמיד הי' נוסע 1 קלאַס (מחלקה ראשונה), ולבדו בקופע (תא של קרון הרכבת), כדי שיוכל לנצל כל רגע לעסוק בעניניו באין מפריע. אף באותם הזמנים שהיתה ההכנסה דחוקה עד מאד, הי' זה (הנסיעה במחלקה ראשונה ולבדו בתא) מההכרחיות.

תמיד הי' מי שהוא נוסע עמו ללוותו, אני (אדמו"ר מהוריי"צ) או אחר. אבל מובן שהיו המלוים אותו נמצאים כמעט כל העת בקאָרידאָר (פרוזדור), או בקופע אחר, ורק לפעמים, לעת השינה, היו נכנסים להקופע (שלו) לישון.

אאדנ"ע הי' ישן על הספסל התחתון, והי' ישן גם בנסעו ברכבת, אבל מעט. לנטילת ידים הי' מעמידין על יד הספסל ששכב עליו הכלי של רוק, והיו מכינים מים בגלאָז (כוס).

אדנ"ע לא הי' מקפיד גם אם הי' ישן לבדו בקופע. לפעמים הי' מניח המנורה הירוקה דולקת, אבל גם זה לאו דוקא, והיו פעמים שהי' ישן בתא יחידי ובאפילה.

(לב): "יום העשרים שבחודש מ"ח קביעתו יכול להיות רק בארבעה ימים שבימי השבוע, והוא ביום השני, ביום השלישי, ביום החמישי, וביום השבת קדש".

(8) ע"ד הסדר ביום הש"ק — ראה גם רשימות הנ"ל (ע' לג).

(9) להעיר מהדעות שהאיסור לישון יחידי באפילה הוא רק כשהוא לבדו בבית (כלשון אדה"ז בשו"ע חו"מ הל' שמירת גוף ונפש ס"ו ובקו"א), אבל כשיש עוד אנשים בבית, מותר לישון בחזר יחידי (ראה דרכי תשובה יו"ד סקט"ז סקס"ו. שד"ח כללים מערכת ש' סצ"ה, ודברי חכמים ספ"ה. כף החיים יו"ד סקט"ז סקמ"ט. ועוד).

אדנ"ע הי' אומר "תפלת הדרך" בכל יום ויום אחר התפלה — בלא שם ומלכות — עד שהי' חוזר לביתו, אף שהי' נשאר במקום אחד ירחים אחדים¹⁰. וכמו שהי' במקום אחד בחו"ל (כמדומה בוירצבערג. הכותב) מפ' חיי שרה עד פסח, ומשבועות עד אלול¹¹.

(כ"ק מו"ח אדמו"ר המשיך לדבר אודות כ' מר-חשון, ואמר:)
המאמרים מכ' מר-חשון, אין כתב עליהם (שלא כתבם אדנ"ע בעצמו), ישנם רק הנחות. ויש גם רשימות דברים שכתבם אדנ"ע בעצמו, אבל בלא הוראת היום.

פעם (בכ' מר-חשון) אמר — אדנ"ע — אַז עַר הָאָט זײַן גְּעֻזְעָהן מײַט דײַם צו וועמפֿען עַר הָאָט גְּעָהָט הַכֵּנָה¹². והי' זה בהקיץ ולא בחלום.

לפעמים הי' אדנ"ע מספר בכ' מר-חשון מהקורות אותו בימי נעוריו.

מוצש"ק כ"ז מר-חשון. ריגא.

כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר ע"ד התבוננות שקודם התפלה וענין הנגינה [לעיין לקו"ת הקטן מ"ז ע"ב¹³. הכותב]. ואמר, שצריך להתבונן קודם התפלה באיזה ענין שהוא הילול ושבח, שזהו ג"כ חלק מהתפלה, כמו בקשת צרכיו¹⁴, וההתבוננות צריכה להיות בטלית

(10) ראה גם "היום יום" יט תמוז.

(11) ראה מכתב אדמו"ר מהור"י"צ הנעתק ב"רשימות" חוברת ט' (ילקוט) ע' 4 (ע"ד נסיעותיו של אדנ"ע): "תרס"ז וירצבורג .. מחדש מ"ח עד ניסן .. מחצי סיון עד אלול". וב"חננוך לנער" ע' 14: "ג' פ' חיי נוסע לוירצבורג .. לחה"פ בא לליובאוויטש, ג' פ' שלח חוזר לוירצבורג, ימים אחדים לפני ר"ה בא לביתו".

(12) כלומר: אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, בהיותו בעלמא דין, התראה עם הנמצאים בעולם העליון — עם זה שהיתה אצלו הכנה להתראות עמו.

(13) בלקו"ת לג' פרשיות שם (נדפס באוה"ת בראשית (כרך ג') תקפת, ב): "מי שאינו מתפעל ע"י ההתבוננות עצמה כ"א ע"י סיוע מהניגון שהנגינה מעורר את האהבה. וזהו ענין השיר שהיו הלויים אומרים כו', שע"י הנגינה נתעורר ההתפעלות ע"י ההתבוננות. זהו ענין ונערים ממשחה נגינתם, שהנערים הם למטה במדריגה .. לכן לא יתפעלו מההתבוננות לבד כ"א צריך לנגינה לעורר הכוונה וכו'".

(14) ראה ברכות לב, סע"א: "לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל". ושם לד, א: "לעולם אל ישאל אדם צרכיו .. אלא באמצעות .. ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו". וברמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב: "חיוב מצוה זו (דתפלה) .. שיהא אדם .. מגיד שבחו של הקב"ה ואח"כ שואל צרכיו כו'".

ותפלין. ויש על זה ג"כ מאמר דא"ח — להבין ענין ההתבוננות בדא"ח בטו"ת¹⁵. ויש להתבונן בענין שכבר השיגו, וצריך יגיעה רק על ההרגש — דערהערען.

כן צריך להתבונן גם בתוך התפלה. והיו גם חסידים כאלו שהיו נוהגים פאָרשרייבען (לציין ולרשום) המקום — בתפלה — שבו הפסיקו תפלתם כדי להתבונן בו (לידע ולחזור ממקום שפסקו)¹⁶.

ואח"כ (לאחרי ההתבוננות) — להתפלל בפירוש המלות, אף שאינו שייך להענין שבו התבונן. וגם אין לחפש בפירוש המלות שייכות לענין זה שהתבונן בו, אבל, מעצמו ימצא היחס בפעם הב' או הג' וכו'. ובכל אופן בודאי אין להמתין עם ההתבוננות עד שימצא היחס והשייכות וכיו"ב, שהרי, היתכן שהחולה לא יחפוץ לשתות סמי הרפואה עד שיבונהו מתחלה אופן פעולתה.

ואף שלכאורה יהי' זה (התבוננות בענין שלא ניכרת שייכותו לפירוש המלות) בעת התפלה כמו מחשבה זרה, שהרי לא אמרו "מחשבה אסורה", אלא "מחשבה זרה" דייקא — זרה בענינה, כבנדו"ד, שמדובר אודות מחשבה והתבוננות בענין של דא"ח, אלא כיון שאינה שייכת לתוכן פירוש המלות, ה"ז מחשבה זרה ביחס לענין התפלה — הנה על זה אומרת תורת החסידות שצריך להיות כן.

והוסיף: אאדנ"ע ענה לרז"א על אמרו שאין שייכות בין ההתבוננות והתפלה: "דאָס וָעָסַט פּאַרשטיין אין 12 יאָהר אַרום". ובשנת תרס"ט הבנתי — דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א — כוונת אאדנ"ע (כי אז הי' הסתלקות רז"א, והשיחה בינו לבין אדנ"ע בענין זה היתה יב' שנה לפני זה).

(כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר):

ב' פעמים — ואני עודני נער — שמעתי את אאדנ"ע "מעביר הסדרה", והי' זה בפסוקים הראשונים של פרשיות לך ווירא. וזה עשאתי ל"בעל תשובה".

אאדנ"ע אמר הפסוק "ויאמר ד' וגו' ומבית אביך", ושתי

(15) נזכר גם באגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שלא: "המאמר להבין יתרון מעלת ההתבוננות קודם התפלה כשהוא מלוכב בטו"ת דוקא". ושם, שמאמר זה (עם עוד כמה מאמרים) יצא מחליפות המכתבים בדא"ח במשך שנות תרמ"ח-תרנ"ג — ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' כב ואילך.

(16) ראה גם סה"ש קיץ היש"ת ע' 146. סה"מ תשי" ע' 188. תשי"א ע' 154.

עיניו היו זולגות דמעות. — דָּעַר גּוֹף צוּגְגֵיט פּוֹן נַעִימוֹת אַלְקוֹת¹⁷.

כֵּן סִיפֵר שֶׁאֲדַנְ"ע הִי' מִקְפִּיד בְּמֵאֵד עַל הַבַּעַל קְרִיָּאָה שֶׁלֹּא יִשְׁמִיט אִיזָה טַעַם — טְרַאָפֿ¹⁸.

וְהוֹסִיף לְסַפֵּר אֹדוֹת הַנְּהַגַת אֲדַנְ"ע בְּהַעֲבֵרַת הַסְּדֵרָה: כִּשְׁשִׁמְעוּ אוֹתוֹ מֵעֵבִיר הַסְּדֵרָה, הִי' נִשְׁמַע כִּאִילוֹ אִישׁ פְּנוּי לְגַמְרֵי מְכַל עִסְקִים הוּא, וְאֵין לוֹ אֵלָא דְבַר זֶה.

לְפַעֲמִים הִי' מְסִיִּים לְהַעֲבִיר הַסְּדֵרָה בְּש"ק, כִּי הִי' מִפְּסִיק בְּחִזְרַת פְּרִשְׁת הַשְּׁבֻעַ שֶׁהַתְּחִיל לְפָנֵי ש"ק, אֲבָל לֹא הִי' מִפְּסִיק בְּאַמְצַע פְּרִשָּׁה. לְפַעֲמִים הִי' מֵתְחִיל לְהַעֲבִיר הַסְּדֵרָה בְּיוֹם ה' וּמְסִיִּים בְּש"ק¹⁹, כִּי, הַעֲבֵרַת הַסְּדֵרָה הִיְתָה עֲבוּדָה גְּדוּלָה כֹּל כֵּךְ (כְּמוֹבֵן מֵתִיאֹוֹר הַנ"ל) שֶׁהִי' מוֹכֵרַח לְהַפְּסִיק בְּאַמְצַע, עַר הָאָט נִיֵּט גְּעָהָט קִיִּין כַּח לְסִיִּימָה אֵלָא לְאַחֲרֵי הַפְּסִק מִשְׁךְ זְמַן כו'.

וְכֵן אִירַע גַּם בְּפ' וִירָא.

הִי' מֵעֵבִיר הַסְּדֵרָה בְּלֹא אֲבַנְט, וּבְלֹא כוּבַע עֲגוּל, וְגַם לֹא בְּבַגְדֵי מְשִׁי, אוֹן אָגְעֶשְׁפִּילֶעַט (כְּפִתוּרֵי בַגְדוֹ הָעֲלִיּוֹן הָיוּ פְּתוּחִים).

אִמֵר אֲדַנְ"ע: כְּשִׁיּוֹשְׁבִים אֲצֵל שׁוֹלְחַן עִם לְקוּטֵי־תוֹרָה פְּתוּחַ, דְּעֵרָה־עֵרַט מְעֵן עֲצֻמוֹת א"ס²⁰.

אִמֵר אֲדַנְ"ע לְאַחַד ע"ד בַּגְדֵי מְשִׁי²¹: צְרִיךְ לְלַבּוֹשׁ בַּגְדֵי מְשִׁי, אֲבָל בְּכֹל זֹאת, עַל הַרְגָלִים אֵין לּוֹבְשִׁים מְשִׁי, רַק אֲבִי (אֲדַמּוֹר־מֵהַר"ש נ"ע) שֶׁלְּבַשׁ סְאֲמַעַט (קְטִיפָה) עַל רַגְלָיו. וְהַסְּבִיר כ"ק מו"ח אֲדַמּוֹר: כִּי אֲאֲזַמּוֹר־נ"ע לְבַשׁ עַל רַגְלָיו סְאֲמַעַט — בַּחוּרָף, וּמְשִׁי — בְּקִיִּין.

(17) ראה גם סה"ש תש"ב ע' 29 (ושם, שהיו דמעות של שמחה).

(18) ראה גם סה"ש תרצ"ו ס"ע 51 ואילך.

(19) ראה גם סה"ש תש"ב ע' 27. "היום יום" ד' טבת.

(20) ראה גם סה"ש תרצ"ט ע' 328. וש"נ.

(21) ראה גם "רשימות" חוברת ד' (יומן א') ע' 16. וש"נ.